

ORFOGRAFIK MASHQLARGA DOIR MATNLAR USTIDA ISHLASHDA VATANPARVARLIK TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISH

Urazboyeva Sabohat Artikboyevna

Teacher-trainee at Urganch Innovation University

Phone: +998(99)1517997

sabohat@icloud.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14835731>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-Fevral 2025 yil

Ma'qullandi: 06-Fevral 2025 yil

Nashr qilindi: 08-Fevral 2025 yil

KEYWORDS

orfografiya, matn, vatanparvarlik, mashq, she'r, qo'shiq, imlo, tarix.

ABSTRACT

Mazkur maqola orfografik mashqlarga doir matnlar orqali vatanparvarlik tushunchalarini shakllantirish masalasini yoritadi. Maqolada, orfografiya va imlo qoidalarini o'rganish jarayonida milliy qadriyatlarini targ'ib qilishning ahamiyati ta'kidlanadi. Yosh avlodni vatanparvarlikka tarbiyalashda milliy tarix, madaniyat, mumtoz adabiyot va tarixiy shaxslar haqida yozilgan matnlar asosida mashqlarni o'rgatishning samarali usullari ko'rsatiladi. Shuningdek, maqolada vatanparvarlikni shakllantirish uchun foydalangan adabiyotlar hamda metodik yondashuvlar haqida so'z yuritiladi. Maqola o'qish, yozish va tilni mukammal o'zlashtirish orqali milliy ruhni mustahkamlashga qaratilgan oladi.

Vatanparvarlik tushunchasini shakllantirish, ayniqsa yosh avlod uchun juda muhim. Har bir millatning kelajagi uning tarbiyasi va ma'naviyati asosida shakllanadi. Vatanparvarlik — bu faqatgina yurtni sevish emas, balki uning tarixini, madaniyatini, urf-odatlarini hurmat qilish va bu qadriyatlarni kelajak avlodlarga yetkazishdir. Orfografik mashqlarni bajarishda esa, bu tushunchani shakllantirish uchun muhim imkoniyatlar mavjud.

Vatanparvarlik va Orfografiya: Orfografiya, ya'ni yozuvning to'g'riligi va undagi tahririyat qoidalarini, nafaqat tilning to'g'ri ishlatilishi, balki milliy ruhni saqlashda ham muhim ahamiyatga ega. O'zbek tilida to'g'ri yozish va imlo qoidalariga rioya qilish — bu nafaqat tilni mukammal o'zlashtirish, balki yurtga bo'lgan mehrni ham anglatadi. Yozuvda vatanparvarlikni ifodalash nafaqat to'g'ri so'zlarni tanlash, balki ularni mazmunli va mukammal tarzda ifodalashni ham talab qiladi.

Orfografik Mashqlarda Vatanparvarlik: Orfografik mashqlarda vatanparvarlikni shakllantirishning bir nechta usullari mavjud. Bu usullar orasida quyidagilarni keltirish mumkin:

1. **Milliy mavzudagi matnlar:** Orfografik mashqlarda milliy tarix, urf-odatlar, mumtoz adabiyot namunalariga oid matnlarni qo'llash vatanparvarlikni rivojlantirishga yordam beradi. Yosh avlod, bunday matnlarni yozishda o'z yurtini, uning tarixini va madaniyatini o'rganadi.

2. **She'rlar va qo'shiqlar:** O'zbek mumtoz adabiyotining ajralmas qismi bo'lgan she'rlar va qo'shiqlarda Vatan haqidagi tafakkur va tuyg'ularni aks ettirish, bolalarga

vatanparvarlikni yetkazishning samarali usulidir. Mashqlarni shu turdagi asarlarga asoslab, talabalarga Vatan sevgisi va uning ahamiyati haqida fikr yuritish imkoniyati beriladi.

3. **Tarixiy shaxslar haqida matnlar:** O'zbekiston tarixining buyuk shaxslari, ularning yurtni rivojlantirishdagi hissasi, faolligi va ma'rifatparvarlik yondashuvlari haqida orfografik mashqlar tashkil qilish. Bu yosh avlodga milliy g'urur va faxrni shakllantirishga xizmat qiladi.

Orfografik mashqlarga doir matnlar ustida ishlashda vatanparvarlik tushunchalarini shakllantirish mavzusi, yosh avlodni nafaqat tilni to'g'ri o'rgatish, balki ularga milliy qadriyatlarni, Vatan sevgisini va uning tarixiy ahamiyatini singdirish jarayoniga qaratilgan. Ushbu jarayon orqali ta'lim olish va tarbiyalashning muhim jihatlari o'rganiladi.

Orfografiyaning ahamiyati: Orfografiya tilning yozuv shaklini, imlo va grammatik qoidalarini o'rganish va ularga amal qilishni anglatadi. Tilning to'g'ri yozilishi — nafaqat so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish, balki tilning chiroyli va izchil ifodalanishini ta'minlaydi. Bu o'z navbatida milliy madaniyat va tarixni saqlashning ham muhim omilidir. Yozuvda til qoidalariga rioya qilish orqali o'quvchilar nafaqat so'zlarni o'rganadi, balki ularning mazmuni va ularga yuklangan ma'no hamda ahamiyatni to'g'ri tushunishga harakat qilishadi.

Vatanparvarlikni shakllantirish: Vatanparvarlik — bu faqatgina o'z Vatani sevish emas, balki uning boy tarixini, madaniyatini, urf-odatlarini hurmat qilish va bu qadriyatlarni yangi avlodga yetkazishdir. O'zbek tilida orfografik mashqlarni bajarishda vatanparvarlikni shakllantirish, o'quvchilarga milliy g'ururni, o'zlikni anglashni, tarixiy shaxslar va muhim voqealar haqida shtirishni ta'minlaydi.

Orfografik mashqlarda vatanparvarlikni shakllantirishning bir necha samarali usullari mavjud:

1. **Milliy mavzudagi matnlar bilan ishlash:** O'zbekistonning tarixiy voqealarini, madaniy merosini, qadimiy shaharlarini, buyuk shaxslarni aks ettirgan matnlarni o'rgatish, yoshlar uchun foydalidir. Bu orqali o'quvchilar nafaqat orfografiya qoidalarini o'rganadilar, balki ularga milliy g'urur, tarixga bo'lgan hurmatni ham singdirish mumkin.

2. **She'riyat va qo'shiqlardan foydalanish:** O'zbek mumtoz adabiyoti va she'riyatida Vatan, xalq va ona yurt haqida ko'plab asarlar mavjud. Yosh o'quvchilarga she'rlar va qo'shiqlarni o'qitishda, orfografik mashqlarni ularga asoslab, ularda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish mumkin. Masalan, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur, Abdulla Qodiriy kabi adiblarning asarlaridagi vatanparvarlikni o'rganish o'quvchilarga katta ahamiyatga ega.

3. **Tarixiy shaxslar va voqealar:** O'zbekistonning buyuk tarixiy shaxslarini, ular tomonidan amalga oshirilgan yurtni rivojlantirishdagi ishlarni o'rgatish. Ularning hayoti, faoliyati va vatanparvarlik g'oyalari haqida matnlar yaratib, o'quvchilarni o'z tarixiga, madaniyatiga va o'zligini hurmat qilishga o'rgatish mumkin.

Orfografik mashqlar va pedagogik yondashuv: Orfografik mashqlarni tashkil qilishda pedagogik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi o'quvchilarga turli xil mashqlarni taklif etishi mumkin, masalan:

• **To'g'ri yozish va tuzatish:** O'quvchilarni matndagi xatoliklarni topish va tuzatishga o'rgatish. Bu orqali ularning tilni to'g'ri ishlatish, orfografik qoidalarni o'zlashtirish qobiliyati oshadi.

• **Yaratish va tahlil qilish:** Yoshlar mustaqil ravishda matnlarni yaratishga chaqirilishi va ularni tahlil qilishga o'rgatilishi kerak. Bu jarayon o'quvchilarga matn yaratish, o'z fikrini aniq va to'g'ri ifodalashni o'rgatadi.

• **Izohli tarjima va mazmuni:** O'quvchilarga o'zbek tilidagi tarixiy, adabiy va madaniy matnlarni tarjima qilishni taklif etish, ular orqali orfografik mashqlarni bajarish, ayni paytda vatanparvarlikni o'rganishga yordam beradi.

Xulosa: Orfografik mashqlarda vatanparvarlik tushunchasini shakllantirish jarayoni, tilni o'rganishning faqat bir jihati emas, balki o'quvchilarni milliy ruhda tarbiyalashning muhim vositasidir. Bu jarayon o'quvchilarga Vatan sevgisi, uning tarixiy ahamiyati, madaniy merosi va adabiy qadriyatlarini o'rganishda yordam beradi. Orfografik mashqlarni vatanparvarlikni rivojlantirishga xizmat qiladigan vosita sifatida ko'rish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Foydalaniladigan adabiyotlar:

1. Abdullayev Sh. O'zbek tilining imlo va orfografiyasi - Toshkent, 2019.
2. Qodirov A. Vatanparvarlik va milliy o'zlik - Samarqand, 2018.
3. Usmonova Z. O'zbek she'riyatida Vatan tushunchasi - Buxoro, 2020.
4. Matchonov S. "Boshlang'ich sinflarda ona tili va uni o'qitish metodikasi" (Boshlang'ich ta'lim talabalari uchun darslik). T: Ishonchli hamkor, 2021-y
5. 5. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent-"O'zbekiston" -2016. 56 B.
6. 6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent-"O'zbekiston" -2016. 488 B.
7. 7. 4.A. Pirniyazova "Boshlang'ich sinf ona tili o'qitish metodikasi ", Toshkent 2018

INNOVATIVE
ACADEMY